

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

SSN Andrzej Ryński

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 25 listopada 2015 r.

złożonej w trybie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179 z 2004 r., poz. 1843)

skargi **T.B.** na przewlekłość postępowania w sprawie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu o sygn. II AKz w 1528/15 w przedmiocie rozpoznania zażalenia skazanego na postanowienie Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 20 lipca 2015 r. o odmowie udzielenia przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności oraz wniosków skarżącego o zwolnienie od opłaty od skargi oraz ustanowienie obrońcy z urzędu

p o s t a n o w i ł:

- 1. zwolnić skarżącego od uiszczenia opłaty od skargi;**
- 2. nie uwzględnić wniosku skazanego o ustanowienie obrońcy z urzędu;**
- 3. skargę oddalić.**

UZASADNIENIE

W dniu 30 marca 2015 r do Sądu Okręgowego we Wrocławiu wpłynął sporządzony przez skazanego T.B. wniosek o udzielenie mu przerwy w odbywaniu

kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego Wrocław-Śródmieście we Wrocławiu z dnia 29 stycznia 2014 r. w sprawie V K 2032/11 za przestępstwa z art. 189 § 1 k.k. i inne w wymiarze jednego roku.

Równocześnie skazany wnosił o zwolnienie go od opłaty od tego wniosku, a swoje żądania uzasadniał tym, że ma dwoje małych dzieci na utrzymaniu, pozostawił bez opieki gospodarstwo rolne, ma pod opieką rodziców wymagających pomocy i sam leczył się laryngologicznie. W dniu 7 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu wydał postanowienie o nieuwzględnieniu wniosku skazanego o zwolnienie od opłaty. W dniu 24 kwietnia 2015 r. wpłynęły do Sądu żądane przez niego dokumenty tj.: opinia o skazanym z Zakładu Karnego oraz jego pismo usuwające braki formalne wniosku poprzez wskazanie kuratora, który będzie mógł w jego sprawie przeprowadzić wywiad środowiskowy potwierdzający prawdziwość wskazanych we wniosku okoliczności. W dniu 28 kwietnia 2015 r. Sąd zlecił przeprowadzenie wywiadu kuratorowi, a dzień później wpłynęło zażalenie skazanego na wspomniane postanowienie z dnia 7 kwietnia 2015 r. Zażalenie to rozpoznał Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w dniu 18 maja 2015 r. w ten sposób, że zmienił zaskarżone nim postanowienie i zwolnił skazanego od uiszczenia opłaty od wniosku o udzielenie przerwy w odbywaniu kary. W dniu 22 maja 2015 r. wpłynął do Sądu wywiad kuratora, a w dniu 30 czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu – wobec tego, że skazanego przeniesiono w międzyczasie do Aresztu Śledczego w P. wydał postanowienie o przekazaniu jego sprawy do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Opolu – według właściwości. Akta tej sprawy wpłynęły do Sądu Okręgowego w Opolu w dniu 13 lipca 2015 r. W dniu 20 lipca 2015 r. Sąd Okręgowy w Opolu wydał postanowienie o odmowie udzielenia skazanemu przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności. Skazany wniósł na to postanowienie zażalenie, akta wraz z tym zażaleniem wpłynęły do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu w dniu 6 sierpnia 2015 r. W dniu 25 września 2015 r. wyznaczono termin posiedzenia w przedmiocie rozpoznania tego zażalenia na dzień 9 listopada 2015 r., który to termin – w związku ze skargą skazanego na przewlekłość postępowania – zmieniono na dzień 12 października 2015 r. Tego dnia wydano postanowienie o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia.

W dniu 20 października 2015 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła sporządzona przez skazanego w dniu 15 września 2015 r. (i w tym samym dniu przez niego wysłana do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu) skarga na przewlekłość postępowania sądowego toczącego się przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w powyżej opisanej sprawie.

Skarżący wniósł o: stwierdzenie przewlekłości w tym postępowaniu, zasądzenia na jego rzecz kwoty 20. 000 zł. tytułem zadośćuczynienia, zwolnienie go od opłaty od kasacji oraz ustanowienie obrońcy z urzędu.

Uzasadniając żądania skarżący podniósł, że we wniosku o przerwę w karze podał okoliczności, które powinny skłonić sąd do niezwłocznego udzielenia mu tej przerwy. Nadto zauważył, że obydwa sądy procedowały w jego sprawie wadliwie i przewlekłe wskutek czego został on narażony na straty finansowe i zdrowotne. Podniósł, iż Sąd Apelacyjny wyznaczył „zbyt odległy termin” rozpoznania zażalenia, przez co doszło do powstania przewlekłości w postępowaniu.

Uzasadniając wnioski o zwolnienie od opłaty od skargi oraz o wyznaczenie obrońcy z urzędu skarżący podniósł, że nie posiada majątku i dochodów, a przy tym odbywa obecnie karę i jest pozbawiony wolności.

Nadto zauważył, że „powaga Sądu Najwyższego wymaga reprezentowania go przez wyznaczonego obrońcę z urzędu”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest bezzasadna, tak jak i zawarty w niej wniosek o ustanowienie obrońcy z urzędu. Trafny jest jedynie wniosek skarżącego o zwolnienie od uiszczenia opłaty od skargi.

Przed wykazaniem powodów takiej oceny zauważyć wypada, że skarga T. B. czyni zadość formalnym wymogom wskazanych w przepisach art. 5 ust. 1 i 2 oraz art. 6 ust. 1 i 2 przywołanej na wstępie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (dalej zwaną ustawą o skardze na przewlekłość). Skarga nie została jedynie opłacona (tak jak tego wymaga przepis art. 17 ust. 1 wspomnianej ustawy, ustalając stałą opłatę na 100 zł.), jednakże zasadne jest żądanie skarżącego o zwolnienie go od ponoszenia tej

opłaty. Zgodnie bowiem z brzmieniem art. 623 k.p.k. (mającym w zw. z treścią art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość zastosowanie) strona może być zwolniona od obowiązku uiszczenia stałej opłaty, jeżeli wykaże, że ze względu na sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów wyłożenie jej byłoby zbyt uciążliwe.

Skarżący domagając się zwolnienia od opłaty od skargi powołał się na treść już przywołanego postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 18 maja 2015 r. mocą którego został on zwolniony od uiszczenia opłaty od wniosku o udzielenie przerwy w karze. Ten wniosek skarżącego jest faktycznie zasadny. Z treści opinii z Zakładu Karnego i wywiadu środowiskowego sporządzonego przez kuratora wynika, że skarżący nie posiada żadnych zgromadzonych środków finansowych i przed osadzeniem w tym Zakładzie pozostawał na utrzymaniu rodziców (k. 12 - 13 i 24 - 25 akt IV Kow 3960/15). Mając to na względzie i biorąc pod uwagę fakt, że skarżący odbywa karę pozbawienia wolności i nie pracuje, uznać należało, iż wyłożenie przez niego opłaty od skargi byłoby zbyt uciążliwe, i - stosownie do przywołanego przepisu art. 623 k.p.k. – zwolnić go od jej ponoszenia.

Całkowicie chybiony okazał się natomiast wniosek skarżącego o ustanowienie mu obrońcy z urzędu z uwagi na (wspomniane) jego ubóstwo. Wprawdzie skarżący nie wskazał podstawy prawnej tego wniosku, ale treść okoliczności, które jako tegoż uzasadnienie przytoczył, świadczy o tym, że w istocie miałby ją stanowić przepis art. 78 § 1 k.p.k. Tymczasem ten przepis – określający zasady powoływania obrońcy z urzędu z uwagi na „prawo dla ubogich” - w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2015 r., dotyczy wyłącznie podejrzanego, a więc odnosić się może tylko do postępowania przygotowawczego, z zastosowaniem także do pełnomocnika pokrzywdzonego (art. 88 k.p.k.). Tymczasem przepis art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania pozwala w kwestiach nie uregulowanych ustawą stosować odpowiednio przepisy o postępowaniu zażaleniowym, obowiązujące w postępowaniu, którego skarga dotyczy – czyli w przypadku postępowania karnego, w Kodeksie postępowania karnego. Skoro przepis art. 78 § 1 k.p.k. dotyczy wyłącznie podejrzanego i postępowania przygotowawczego – to tym samym nie może być stosowany w postępowaniu zażaleniowym, a w konsekwencji – nie może

być stosowany również w postępowaniu w przedmiocie rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania.

Bezspornie przewidziane są odrębne możliwości powoływania obrońcy (pełnomocnika) z urzędu w postępowaniu sądowym. W przypadku skarżącego należałoby – zważywszy na stwierdzone okoliczności - tylko rozważyć, czy miałby do niego „odpowiednie” zastosowanie przepis art. 80 a k.p.k. statuujący obowiązek sądu wyznaczenia oskarżonemu, który nie ma obrońcy z wyboru, na jego wniosek obrońcy z urzędu, chyba że ma zastosowanie art. 79 § 1 lub 2 albo art. 80 k.p.k.

Mając jednak na względzie incydentalny charakter postępowania w przedmiocie rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania, mającego swój własny przedmiot, którym jest tylko sprawdzenie, czy czynności w postępowaniu, którego ta skarga dotyczy, wykonywane są w sposób terminowy i zgodnie z zasadami efektywności i szybkości postępowania, a więc bez nieuzasadnionej zwłoki, która może spowodować naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki – uznać wypada, że przepis art. 80 a, jako odnoszący się do postępowania sądowego *in meriti* nie będzie miał zastosowania w postępowaniu toczącym się w wyniku złożenia skargi na przewlekłość postępowania.

Słuszność tego przekonania potwierdza też samo *ratio legis* ustawy o skardze, którym jest stworzenie mechanizmu prawnego, który pozwala obywatelowi na skuteczne „wymuszenie” rozpoznania jego sprawy przez organ procesowy w rozsądnym terminie. Toczące się na jej podstawie postępowanie powinno służyć tylko rozpoznaniu zasadności samej skargi, stąd też nie obejmuje innych aspektów postępowania „głównego”, a „przesunięcie na jego grunt całej „infrastruktury” postępowania karnego i zaliczenie jego uczestników do stron postępowania w przedmiocie skargi niweczyłoby istotę tej procedury” (uzasadnienie uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2005 r., I KZP 24/05, OSNKW 2005, z. 10, poz. 89).

Szerzej powyżej wyrażony pogląd, o nie stosowaniu art. 80 a k.p.k. w postępowaniu w przedmiocie rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania, został uzasadniony w orzeczeniu wydanym w toczącej się równolegle w Sądzie Najwyższym innej sprawie (KSP 12/15) wszczętej na skutek wniesienia przez T. B.

skargi na przewlekłość postępowania w przedmiocie rozpoznania złożonego przez niego wniosku inicjującego postępowanie wznowieniowe.

Natomiast sama wniesiona przez T. B. w niniejszym postępowaniu skarga jest bezzasadna i to w sposób oczywisty. Analiza terminowości i celowości dokonywanych w tym postępowaniu przez kolejne sądy czynności (opisanych powyżej) nie uprawnia wniosku o tym, że to postępowanie toczyło się przewlekłe – w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość.

Postępowanie w przedmiocie rozpoznania wniosku skarżącego o udzielenie przerwy w odbywaniu kary trwało – w sumie – 6 miesięcy (7 kwietnia 2015 r. wniosek wpisano do wykazu Kow - pr, a 12 października 2015 r. Sąd Apelacyjny utrzymał w mocy zaskarżone przez skarżącego postanowienie sądu I instancji). Czynności sprawdzające podejmowane przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu były uwarunkowane treścią złożonego przez skarżącego wniosku i potrzebą zweryfikowania wiarygodności podnoszonych przez niego okoliczności uzasadniających jego żądanie. Przekazanie natomiast sprawy – według właściwości – Sądowi Okręgowemu w Opolu było spowodowane przetransportowaniem skazanego do aresztu śledczego usytuowanego w obszarze właściwości tego Sądu i nie odbyło się z inicjatywy Sądu. Postępowanie przed Sądem Okręgowym w Opolu toczyło się zaledwie jeden tydzień (13 lipca 2015 r. sprawa wpłynęła do tego Sądu – 20 lipca 2015 r. Sąd wydał postanowienie odmawiające udzielenia przerwy w karze).

Postępowanie w Sądzie Apelacyjnym trwało od 6 sierpnia 2015 r. (data wpływu) do dnia 12 października 2015 r. i też nie można uznać, by było przewlekłe.

Wprawdzie w toku tego postępowania nie dokonywano innych czynności procesowych (poza wyznaczeniem posiedzenia - z odpowiednim wyprzedzeniem spowodowanym koniecznością powiadomienia o nim jego uczestników), ale sam wymiar czasowy tego postępowania, oceny o jego przewlekłości nie uprawnia.

W tym stanie rzeczy nie znajdując żadnych powodów do uwzględnienia skargi – należało postanowić jak wyżej.